MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF GEOFFREY VALENZIA

Seduta tat-28 ta' Jannar, 2004

Citazzjoni Numru. 2568/1997/1

John u Carmen konjugi Cutajar

Vs

Roderick Cristina

Il-Qorti.

Preliminari

Rat **l-att tac-citazzjoni** li permezz taghha l-attur ippremetta illi fil-10 ta' Lulju, 1997 waqt li kien qed isuq il-vettura tieghu tal-marka Mitsubishi Lancer tar-Reg. F-8479, il-konvenut li kien qed isuq il-karozza tal-marka Fiat numru tar-registrazzjoni CAG 565 ikkaguna incident awtomobilistiku bi traskuragni, imperizja, negligenza u

non-osservanza tar-regolamenti tat-trafikku stante li baqa' hiereg minn "stop sign" (Dok A).

Premess illi l-konvenut interpellat jersaq ghall-likwidazzjoni tad-danni kif jirrizulta mill-anness Dok B izda baqa' inadempjenti.

Ghaldaqstant l-attur talab lil din il-Qorti, prevja kull dikjarazzjoni necessarja u opportuna

1. Tiddikjara li l-incident tal-10 ta' Lulju, 1997, li gara fi Triq Aquadot, Santa Venera bejn il-kontendenti sehh tort unikament tal-konvenut minhabba traskuragni, imperizja u negligenza u non-osservanza tar-regolamenti tat-trafikku stante li baqa' hiereg minn 'stop sign'.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur jekk hemm bzonn bl-opera ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna l-konvenut ihallas id-danni hekk likwidati ai fini tat-tieni talba.

Bl-ispejjez u l-konvenut ingunt in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi a fol. 3 tal-process;

Rat in-nota ta' **l-eccezzjonijiet tal-konvenut** a fol. 11 tal-process fejn eccepixxa:

1. Illi l-konvenut qatt ma kien involut f'incident awtomobilistiku mal-atturi, u ghaldaqstant mhuwiex il-legittimu kontradittur f'dawn il-proceduri.

2. Illi l-konvenut huwa s-sid tal-vettura, numru tar-registrazzjoni CAG 565, izda fil-hin ta' l-incident din il-vettura, proprjeta' tal-konvenut kienet qeghda tinsaq minn iben il-konvenut, Roderick Cristina.

3. Illi minghajr pregudizzju ghall-ewwel eccezzjoni, u f'kaz ta' korrezzjoni tal-isem tal-konvenut, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez peress li l-kollizjoni in kwistjoni ma gratx

minhabba negligenza, imperizja, traskuragni u nuqqas ta' tharis tar-regolamenti tat-trafikku da parte ta' Roderick Cristina, izda gara tort unikament tal-attur u dana minhabba negligenza, imperizja, traskuragni u nuqqas ta' tharis tar-regolamenti tat-traffiku da parte tieghu, u kontra l-istess atturi qed jinzamm ferm id-drittijiet ghar-risarciment tad-danni subiti.

4. Ghaldaqstant it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

5. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-digriet taghha a fol. 21;

Rat il-verbal a fol. 21 li bih Dr. Schembri irrinunzja ghall-ewwel eccezzjoni tieghu;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

KONSIDERAZZJONIJIET TA' DRITT

M'hemmx dubbju li Brian Cutajar kien 'main road user' u minn fejn kien gej il-konvenut hemm 'stop sign' u hemm 'stop sign' ohra n-naha l-ohra tat-triq.

F'dan il-kuntest, jassumi mportanza determinanti l-'istop sign' fil-punt mnejn kien hiereg il-konvenut. Mhux biss ghaliex hu kjarament indikattiv lill-konvenut li kien se jirfes u jittraversa triq principali imma wkoll ghaliex jimponi fuq il-konvenut l-obbligu li jieqaf ihares biex jesplora t-triq principali u ma jirfiesx fuqha jekk mhux qabel ma jkun accerta ruhu illi (a) ippermetta t-traffiku fuq it-triq principali li jghaddi u (b) li jkun jista' jirfes fuq it-triq principali bla ma jtellef b'xi mod lill-utenti ta' dik it-triq.

"When coming from a side road into a main road, the driver or rider on vehicle should select such a moment as

will allow him to enter the main road with safety. The Highway Code provides 'Give way to traffic on the major road. At uncontrolled crossings, unless you have a clear view of the major road in both directions, stop before entering the major road'. If there is a sign requiring traffic to halt or go slowly before entering a main road from a side road, it is an offence to disobey the sign and evidence of negligence on the part of the driver." (The Law of Negligence, Charlesworth 2nd Edition, pages 82 et seq)

Minn naha l-ohra gie diversi drabi ritenut mill-Qrati taghna li:

"Il-main road user ghandu wkoll l-obbligu li joqghod attent imma l-grad ta' diligenza li jinkombi lilu hu ferm anqas minn dak tas-'side road user' ghax hu ma jkunx qieghed jiddisturba l-kors tat-traffiku, imma jkun miexi ghad-dritt." (Ara App.Civ. Mag. A. Stagno Navarra vs N. Saliba Vol XLV p1 p 389; Il-Pulizija vs G. Buttigieg et Vol XLV11 p4 p 1198; VOl XLV1 p1 p 112; Camilleri vs Dimech App Civ. 27.7.91; Portelli vs Spiteri PA/JSP 16/12/93;PA Gauci Maistre vs Galea 22.2.94 JSP).

Rigward il-principji rikonoxxuti fil-gurisprudenza "in civilibus" rigward l-effett ta' **velocita' ecessiv tal-'main road user'** fuq id-determinazzzjoni tar-responsabilita' tas-sinistru, gie kostantement ritenut illi waqt li l-velocita' eccessiv ghal dik regolamnetari, jekk tirrizulta pruvata, tesponi lid-driver ghall-proceduri kriminali kontra tieghu ghall-vjolazzjoni tar-regolamenti tas-sewqan appositi; tali velocita' eccessiva fiha infisha ma tistax titqies a priori bhala fattur determinanti ghar-responsabilita' ghall-incident jew kontributorju ghalih. **Irid jigi stabbilit sodisfacentement illi l-velocita' eccessiva kienet l-element determinanti li pprovoka l-incident u li tista' titqies bhala l-kawza prossima tal-akkadut**, jew li jkun kkontribwixxa b'mod relevanti ghall-aggravament tad-danni kagjonati mill-istess sinistru.

PROVI

Skond ir-Road Accident Report ezibit a fol. 37 Cutajar qal lis-surgent li kien ghaddej bil-karozza F 8479 minn Triq l-Akwedott, B'Kara meta hargitlu karozza CAG 565 minn Triq il-Passju, B'Kara u hadu fil-parti ta' wara meta zamm il-brake.

Minn naha l-ohra Rodrick Cristina qal li kien b'karozza CAG 565 fi Triq il-Passju, waqaf fuq l-'Stop Sign' biex johrog ghan-naha l-ohra tat-triq, meta hareg jaqla daqqa fuq wara tax-xellug (?), u l-karozza daret u spiccat man-naha l-ohra tat-triq.

P.S. 508 Francis Bezzina kkonferma dak li qalulu l-partijiet wara l-incident.

John Cutajar xehed li kien qed jistenna lit-tifel biex idahhlu l-karozza fil-garage, u meta dan ghadda minn Triq l-Akwedott, hareg il-konvenut sparat minn fuq l-'istop sign' u laqtu. Hu joqghod fejn gara l-incident. L-incident gara bil-lejl.

Brian Cutajar xehed li kien ghaddej fi Triq Akwedott ghad-dritt meta hargitlu karozza minn fuq l-'Stop Sign' minn fuq ix-xellug tieghu. Il-habta grat f'nofs it-triq. Il-karozza l-ohra harget bi speed qawwi u spiccat in-naha l-ohra tat-triq fuq parapett. Il-karozza l-ohra fl-ebda mument ma waqfet fuq s-'Stop Sign'.

Il-konvenut xehed li kien ser jaqsam salib it-toroq biex imur fit-triq faccata. Waqaf u ma ra lil hadd gej u kif wasal biex jaqbel kwazi n-naha l-ohra qala' daqqa fuq wara fuq il-lemin u mad-daqqa tilef il-kontrol u karozza daret u spiccat kif indikat fl-iskizz. Lill-parti l-ohra huwa ma rahiex gejja. Dan kien bla dawl.

Tikkunsidra

Fil-kaz in ezami, l-kawza prossima, immedjata u unika ta' l-incident kienet il-mod inkonsult kif il-konvenut qabad u hareg minn fuq is-"stop sign" bla ma ha l-prekawzjonijiet kollha li hu kien obbligat jiehu qabel ma johrog fuq it-triq principali li fiha Brian Cutajar certament kellu ir-"right of

way”. Cutajar allura fil-konfront tal-konvenut ma kien jehtieglu jipprova xejn biex jiskolpa ruhu ghax hu kellu kull dritt jippretendi li l-karreggjata tieghu tkun ghal kollox hielsa mit-traffiku li ma kienx qed jigi bhalu misjuq fuq it-triq principali. (ghalhekk kien hemm ‘stop signs’ fuq iz-zewg nahiet tat-triq). Hu zgur li, ghalkemm Cutajar kellu jkun konxju mill-possibilita’ li jkun hemm xi traffiku jistenna biex johrog ghal fuq il-karreggjata tieghu mit-toroq laterali, hu ma kellu l-ebda obbligu li jcedi lil tali traffiku jew li jaghti attenzjoni partikolari ghalih. (Owen Azzopardi - vs - May Frances Borg PA 25/5/92).

Hu ta’ l-akbar rilevanza l-fatt li l-konvenut hareg minn wara “Stop sign”. Sinjal li jaghti ordni perentorju lis-sewwieq li jieqaf, u jieqaf zoptu warajh, halli jesplora t-triq u jaccerta ruhu qabel jibda johrog li ma kienx gej traffiku fit-triq principali u li allura seta’ jaghmel it-traversata ta’ l-inkrocju bla periklu ghalih u ghal traffiku iehor. Il-provi juru li l-konvenut certament ma waqafx qabel hareg ghal fuq il-main road. Brian Cutajar xehed li l-konvenut hareg bi speed qawwi bla ma waqaf.

Il-konvenut jinsisti li waqaf. Imma anke kieku verament f’xi hin waqaf, certament hu ma harisx, jew jekk hares, ma harisx sewwa ghax kieku kien jara lil Cutajar gej, aktar u aktar billi kien bil-lejl u kellu jara d-dawl ta’ karozza gejja. Il-konvenut jallega li Cutajar ma kellux dwal fil-karozza. Izda dan ma jirrizulta minn imkien u s-Surgent ma jsemmi xejn minn dana fir-rapport li hejja jew fix-xhieda li ta fil-Qorti, u lanqas ma gie mistoqsi xi haga f’dan is-sens.

Il-konvenut kellu vizwali tajba ghad-direzzjoni mnejn kien gej Cutajar. Kieku hares f’dik id-direzzjoni, l-konvenut kien jara l-vettura ta’ Cutajar gejja. Jekk il-konvenut ma rax il-vettura ta’ Cutajar sew qabel il-habta u sew qabel ma beda hiereg minn wara s-”Stop Sign”, ifisser li jew ma hares xejn, jew jekk hares, ma harisx sewwa. Cutajar jghid li l-konvenut baqa’ hiereg bla ma waqaf.

Minn dana kollu jirrizulta b’mod car li l-element determinanti li pprovoka l-incident u li jista’ titqies bhala l-kawza prossima tal-akkadut kien il-fatt li l-konvenut baqa’

hiereg minn triq laterali ghal fuq triq principali minn wara ‘stop sign’ bla ma ha l-prekawzjonijiet kollha li hu kien obbligat jiehu qabel ma johrog fuq it-triq principali. Ma jirrizultax li kien hemm speed da parti ta’ Cutajar eccedenti r-regolamenti jew li kien il-kawza determinanti ghall akkadut. Lis-Surgent l-ebda parti ma allegat speed da parti tan-naha l-ohra. Fit-trattazzjoni saret referenza ghal 19.5 metres brakemarks li jidhru fl-iskizz izda dawn huma indikativi ta’ speed ta’ xi 48 km li hu entro l-limitu regolamentari.

Kwantu ghall dak li qal il-konvenut li kien kwazi lahaq qasam ghan-naha l-ohra tat-triq; "Il-fatt li s-‘side road user’ gie milqut meta kien ittraversa bicca sewwa mit-triq principali huwa rrilevanti" App.Krim. Pul vs C. Balzan 27.5.67 "Is-‘side road user’ irid jidhol gol 'main road' bla ma jiehu riskji li driver prudenti ma jiehux". “Side road user ma jistax johrog go main road bl-izgiccaturi”. App. Krim Pul vs G. Gales Vol 37 p 1108 "Meta wiehed jigi biex jaqsam it-triq b'karozza dan irid jara li ma jkunx hemm traffiku, mhux biss meta jibda jaqsam imma anke sakemm jaqsam ghal kollox". App Civ. H. Farrugia vs R. Ripard. 15.2.74

DANNI

John Cutajar xehed li hu sewwa l-karozza u gie tiswiet xi Lm500. Gie prezentat prospett ta’ danni konsistenti fi:

Dok A Lm102.10 (fol 68) parts
Dok B Lm105.34 (fol 70) parts
Dok C Survey Report (fol. 69) Lm320 ghall panel beating u spray painting.
B’Kollox **Lm527.44**

Dawn l-ammonti ma gewx kontestati.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddeciedi billi

tiddikjara li l-konvenut unikament responsabbli ghall-imsemmija kollizjoni;
tillikwida d-danni sofferti mill-attur fis-somma ta’ hames mija sebgha u ghoxrin lira maltin u erbgha u erbghin centezmi (Lm527.44) in linija ta’ danni;
u tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma hekk likwidata.

Bl-ispejjez ghall-konvenut;

Bl-imghax mid-data tal-prezentata tac-citazzjoni.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------